

กู่ตัวเอง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๕

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะนี้เป็นธรรมโอสถ ธรรมะนี้สามารถกู่ชีวิตได้ ชีวิตของเรา
ชีวิตหนึ่งมีเวลาอยู่แค่ ๑๐๐ ปี ต้องเวียนตายเวียนเกิดโดยธรรมชาติของมัน ถ้ากู่ชีวิตได้ กู่
ตัวเองได้นะ กู่ตัวเองออกจากกิเลสนะ ชีวิตนี้จะไม่วันดับ นิพพานคงที่อยู่อย่างนั้น
ตลอดไป นิพพานมีความสุขอย่างยิ่งตลอดไป แล้วชีวิตไม่มีการเวียนตายเวียนเกิด กู่
ตนเอง.. กู่ตนเองพ้นจากกิเลสได้ ถ้าเรากู่ตัวเองพ้นจากกิเลสได้ อันนี้มีความสำคัญ
อย่างยิ่ง แต่วิธีการจะพ้นจากกิเลส อันนี้ยิ่งสำคัญเข้าไปใหญ่เลย

ความปรารถนาของเราทุกคน ปรารถนาจะพ้นจากกิเลส ปรารถนาเพื่อจะมี
ความสุขอย่างยิ่งนัก ความสุขในวิภูษิตสารนี้ เป็นเรื่องประจำวิภูษิตในโลกของเขา
ความสุขของเขาอยู่อย่างนั้น มีเจือจางไปแล้วแต่ความพอใจของกิเลส มันก็ว่าเป็น
ความสุข ด้วยความหลงใหลไปของกิเลส มันเข้าใจว่ามันจะมีความสุขของมัน ตาม
ประสาทของมัน ที่มันจะคิดของมันได้ นั่นคือกิเลสเห็นใหม่

แต่ถ้าไม่เจอธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ธรรมนี้ประเสริฐที่สุด
วิธีการในธรรม ทาน ศีล ภาวนา เห็นใหม่ โพชฌงค์ ๗ เห็นใหม่ แล้วแต่เราจะเอาวิชาการ
อย่างนั้นมาใช้อย่างไร ธรรมวิจยะ ธรรมวิจยะ เราวิจยะธรรมะ ธรรมะคือความกระทบของ
ใจ ธรรมะข้างนอกเป็นธรรมะข้างนอก ธรรมะข้างนอกคือธรรมะการขี้มมา ธรรมะของ
นอกคือฟังจากครูบาอาจารย์มา มันเป็นธรรมะที่ว่าเป็นของครูบาอาจารย์ของท่าน ท่าน
ศึกษาของท่านมา ท่านทำของท่านมา ได้ประโยชน์ของท่านมา

ธรรมะของเราเห็นใหม่ ความกระทบของชั้นกับจิตนั้นคือธรรมะตลอด ธรรม
มันเกิดตลอดเวลา ธรรมมันมีอยู่ในหัวใจตลอดเวลา ความแปรสภาพของร่างกายนี้มัน
เสื่อมสภาพ โดยธรรมดาของมันตลอดเวลาแต่เราไม่เคยได้ธรรมะของเราเห็นใหม่ ถ้าเรา

ได้ธรรมชาติของเรา เราจะพิจารณาสิ่งนี้ได้ ถ้าธรรมชาติมันจะเกิดขึ้น ธรรมเริ่มต้นจากหยาบๆ คือความเชื่อของใจ ใจมันไม่เชื่อนะ ใจนี้โดนกิเลสปกปิดไว้ แล้วมันจะไม่เชื่อเรื่อง ธรรมหรืออก มันจะเชื่อเรื่องของกิเลส

กิเลสมีความยึดมั่นถือมั่น ความยึดมั่นถือมั่นมันถึงทำให้เราเกิดเป็นทุกข์เป็นยาก อยู่ตลอดเวลา ความเกิดมาทุกข์ยากก็คือความยึดมั่นถือมั่นของใจ ใจมันยึดมั่นถือมั่นของมันอย่างนั้น แล้วมันก็ปิดตามืดบอด แล้วก็หมุนเวียนไปในวัฏฏะ แล้วก็ว่าสิ่งนั้น ไม่มีนะ มันมืดบอดแล้วมันยังว่าสิ่งนั้น ไม่มี แล้วมันก็กระทบกับตัวมันเองตลอดไป

คนที่ว่าไม่มี สิ่งใดไม่มีในโลกนี้ ไม่มีความจริงของเขา ความจริงของโลกเขา โลกนี้มีอยู่อย่างนี้ละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม ก็ตรัสรู้ของเก่า ของที่มีอยู่ดั้งเดิม ถ้าทำให้โลกมีความสุขได้โดยไม่มีความทุกข์..

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมตตาสงสารสัตว์โลกมาก ทุกองค์เห็นความทุกข์ของโลกแล้ว เวลาปรินิพพานไปเห็นใหม่ เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา พอตัสรู้ธรรมขึ้นมา ทุกองค์นะ แทบจะไม่อยากจะสอนใคร มันจะสอนได้อย่างไร มันจะเป็นไปได้ อย่างไม่ ความลึกซึ้งของใจมันลึกซึ้งขนาดนี้ มันจะรู้ได้อย่างไร เหมือนกับสิ่งที่มันจะรู้ เป็นไปไม่ได้เลย มันลึกซึ้งขนาดนั้น มันถึงทำให้ท้อใจใจ ความท้อใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ แต่เพราะอะไร เพราะความปรารถนา ปรารถนาจะรู้สัตว์ชน สัตว์

การรู้สัตว์ชนสัตว์ มันก็มีวิธีการเดียวเท่านั้น วิธีการของธรรม วิธีการของมรรค อริยสังขัง เห็นใหม่ ออกประพฤติปฏิบัติ ได้ยมทูตทั้ง ๔ ออกมาเตือนสติ แล้วออกมา ประพฤติปฏิบัติอยู่ ๖ ปี ก็ไปศึกษาเล่าเรียนกับลัทธิต่างๆ ศึกษาเล่าเรียนกับเขา ศึกษาไปหมด ทุกที่ที่สอนว่า การทำความเพียรที่อุกฤษฏ์ที่สุด ไม่มีใครเกินองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ทำทุกอย่างที่ชาวโลกเขาทำกัน แล้วทำมากกว่าเขา แล้วมันไม่ใช่ทาง ไม่ใช่ทางเพราะมันออกมาแล้วมันมีความทุกข์อยู่โดยดั้งเดิม

ความทุกข์ของจิต เวลามันกระทบเห็นใหม่ นั่นละธรรมมันเตือน ธรรมมันเตือนว่าสิ่งนั้นมันมีโดยหัวใจ มันกระทบกระเทือนมันก็สะเทือนหัวใจ มันสะเทือนตัวตนของเรา สิ่งของมันสะเทือนตัวตนของเรา มันก็ต้องหวั่นไหวชั่วหัวใจของเรา หัวใจของเราจะ

ทุกข์ร้อนไปตามประสาโลกเขา ไปตามประสากิเลสที่มันผูกมัดตามใจอยู่อย่างนั้น ใจมัดกิเลส กิเลสก็ต้องเป็นไปตามประสาของมัน ความเป็นไปตามประสาของมันในหัวใจอันนั้น มันก็ให้ความทุกข์กับเราเห็นใหม่ ให้ความทุกข์กับเรา แล้วเราก็ไม่เข้าใจ แล้วเราก็ปฏิเสธว่าสิ่งนั้นไม่มี.. สิ่งนั้นไม่มี.. สิ่งที่เป็นธรรมว่า ธรรมไม่มี.. ธรรมไม่มี..

ธรรมมันชำระแก้กิเลส ทุกข์อยู่ที่ไหน ทุกข์นี้ดับได้ ทุกข์เกิดขึ้นที่ไหน ทุกข์นี้ดับได้ ดับได้ด้วยธรรม โอสถเท่านั้น ดับได้ด้วยกระแสของธรรมเห็นใหม่ ด้วยกระแสของธรรม ด้วยการศึกษเล่าเรียนมา กระแสของธรรม แล้วกระแสของใจนี้เป็นธรรมขึ้นมา ด้วยการตัดแปลงตน เราต้องตัดแปลงตนเห็นใหม่ ทุกข์ก็พอใจทุกข์ การพลัดพราก การเนกขัมมบารมี การออกจากเรือน มันเป็นการที่ว่า ใจมันเคยเกาะเกี่ยวอยู่อย่างนั้น มันอาลัยอาวรณ์ มันคิดถึงผูกพันความเห็นของมัน

ความเห็นของใจ เป็นห่วง เป็นอาลัยอาวรณ์ในใจนั้น มันเป็นธรรมชาติของมัน โดยธรรมดา โดยธรรมตามันเป็นอย่างนั้นนะ แล้วเราพยายามฝืนออกมาเห็นใหม่ เนกขัมมบารมี บารมี ๑๐ ทิศ การถือพรหมจรรย์ไป ออกไปพ้นพรหมจรรย์ ออกไปจากโลกเขา ออกไปจากกามภพเห็นใหม่ แต่เราออกไปด้วยศีล ออกไปด้วยการบังคับตน มันไม่ได้ออกไปด้วยการกู้ตนเองออกจากกามราคะ กู้ตนเองออกจากกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเห็นใหม่

ถ้าเรากู้ได้ วิธีการกู้ มันต้องพยายามทำความสงบของใจ หาเครื่องไม้เครื่องมือก่อน การจะจับขโมยจับโจร เขาจะต้องมีอาวุธเข้าไปต่อสู้กับโจรขโมย อันนี้ก็เหมือนกัน เราจะต่อสู้กับกิเลสของเรา เราจะต่อสู้กับความเคยชินของเรา เราเท่านั้นเป็นคนต่อสู้นะ ไม่มีใครจะสามารถจะต่อสู้แทนเราได้ ไม่มีใครจะสามารถทำให้เรามีความสุขได้ ความสุขของเราเจอทางโลก นั้นเป็นทางโลก พ่อแม่กับลูกให้ความสุขกันมา ความสุขอย่างนั้นมันเป็นการประกอบสัมมาอาชีวะ เพื่อการดำรงชีวิตไปเท่านั้น

การดำรงชีวิตมันมีการถือบุญถือคุณกัน มีบุญมีคุณ พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา แล้วเลี้ยงเราเติบโตมาเป็นบุญเป็นคุณเห็นใหม่ แต่ไม่ได้มองมุมกลับ ไม่ได้มองมุมกลับว่า กระแสของกรรมมันพัด มันผลักไสมาให้เราเกิดภพ บุญคุณมันเป็นบุญคุณ แต่กรรมเห็นใหม่ ทำไมเราเกิดกับพ่อแม่นี้ แล้วชาตินี้เกิดกับพ่อแม่ แล้วต่อไป ชาติต่อไป พ่อแม่ก็ต่อไป

เปลี่ยนแปลงไปเห็นใหม่ เปลี่ยนแปลงหมุนเวียนไปโดยที่ว่ามันไม่เกิดกับอันเก่าหรือกรรมใหม่กรรมเก่ามันซับซ้อนทับถมกันไป มันซับซ้อนอย่างนั้น มันถึงคู่ไม่ไหว มันหนักในหัวใจ หนักในความรู้สึก

ความรู้สึกหนักแน่น หนักหน่วงกับกิเลสมันขับไล่ในหัวใจ หัวใจโดนขับไล่ไปอย่างนั้นทุกภพทุกชาติตลอดมา แล้วปัจจุบันนี่ก็เป็นอยู่อย่างนั้นเห็นใหม่ เป็นอยู่ในหัวใจ กิเลสของเรามันสะสมอยู่ในหัวใจของเรา แล้วก็เป็นอย่างนั้น ให้คิดให้สมกับใจของเรา ทำใจของเราให้เดือดร้อนไปตลอด แล้วว่าแห้วทุกขระทมใจนะ พยายามออกจากกิเลสให้ได้ พยายามจะหาวิธีการ วิธีการอย่างไร ทำแล้วก็หลุดไม่หลุดมือไป หลุดไม่หลุดมือเราไปตลอดเวลา หลุดไม่หลุดมือไปเพราะกิเลสมันแก่นของกิเลส กิเลสนี้เป็นเรื่องของความใหญ่โตมาก

เรื่องของกิเลสนี้ มันแก่นของกิเลส มันเป็นเจ้าของวิญญูเห็นใหม่ พญามารควบคุมไปทั้งหมด ใครจะออกจากพญามารไป แต่ละคน แต่ละองค์ พระแต่ละองค์ที่จะปฏิบัติจะหลุดออกไป พญามารมันหวงแหน มันพยายามต่อรอง พยายามยึดมัน ยึดไว้ถือไว้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รู้สัตว์ขันธ์สัตว์ออกไป ตรัสรู้ทีหนึ่ง วัชรธรรมทีหนึ่งเป็นหมื่นเป็นแสน ออกไปกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ นั่นนะอำนาจวาสนาเกิดขึ้นได้ เราเกิดมาพบพุทธศาสนา อำนาจวาสนาต้องมีในที่สูงส่ง

ความสูงส่งของการเชื่อ การเชื่อสิ่งที่เป็นนามธรรม แต่สิ่งที่เป็นรูปธรรมเขาจับต้องของเขาได้ เรื่องทางวิทยาศาสตร์ เรื่องทางอะไรรี่ เขาพิสูจน์ของเขาได้ เขาเชื่อของเขา แต่ความเชื่ออันนั้นมันก็เป็นความเชื่อชั่วคราว ความเชื่อชั่วคราวเห็นใหม่ ทฤษฎีต่างๆ มันมีทฤษฎีใหม่มาลบล้างทฤษฎีเก่าตลอดไป แล้วทฤษฎีเก่ามันลบล้างออกไป แต่ทฤษฎีโดยดั้งเดิม โดยสูตรสำเร็จ มันก็มีอยู่ของมัน เป็นความเชื่ออย่างนั้น อันนี้เป็นธรรมดาเห็นใหม่ เหมือนกับว่า มีกลางวันกับกลางคืน มีคกับแจ้งนี้เป็นธรรมชาติของเขาอยู่แล้ว นี่เป็นหลักใหญ่

แต่สิ่งที่จรมมา สิ่งที่ทำให้คุณค่ามา สิ่งที่ทำให้ความทุกข์กระทบกระเทือนกับใจมา อันนั้นเป็นเรื่องของกิเลสออกไปอีกทีหนึ่ง นั่นละ ทางโลกก็เป็นวัตถุอย่างนั้นเหมือนกัน สิ่งใดเป็นประโยชน์ มันก็เป็นประโยชน์สำหรับความดำรงชีวิตเท่านั้น แต่มันไม่เป็น

ประโยชน์สำหรับหัวใจ ที่ว่ามันลึกลับซับซ้อนมากกว่าสิ่งนั้น หัวใจลึกลับซับซ้อนมากกว่าสิ่งนี้อีกมากมายมหาศาล แล้วไม่มีสิ่งใดเข้าไปซ้ำแรกเข้าไปชำระสะสางให้มันสะอาดสะอาดได้ เว้นไว้แต่ธรรมเท่านั้นเอง

กิเลสกลัวธรรม กลัวธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะมันเป็นของคู่กันมา กิเลสกับธรรมเห็นใหม่ กิเลสเป็นของอยู่คู่โลก ธรรมมีอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมก็มีชั่วคราว ชั่วที่วางศาสนาไว้ ชั่วแต่ละองค์วางศาสนาไว้ แล้วแต่กาลเวลา หมคศาสนานั้น หมคกาลเวลาไป กิเลสมันก็มีคบอด กิเลสมันมีอยู่ โดยธรรมชาติของมัน แต่มันหยาบมันละเอียดมันต่างกันเห็นใหม่

แต่ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา กิเลสในใจของสัตว์โลกที่เบาบาง ผู้ที่เบาบางก็จะรู้ตามไป ผู้ที่มีคบอดก็ไม่เชื่อเห็นใหม่ ไม่เชื่อแล้วสร้างกรรมด้วย สร้างกรรมในการดิเตียน ในการกล่าวจาบจ้วง ตู่พุทธพจน์ กล่าวคู่สิ่งต่างๆ ให้มันเป็นโทษกับใจของตัวเอง ใจของตัวเองที่ควรจะได้บุญ

เกิดมาพบพุทธศาสนา เกิดมาเจอธรรม โสถที่ควรจะชำระกิเลสได้ ควรจะสะสมให้ใจของเราเปิดออกมา ให้ใจเราสว่างกระจ่างแจ้งจากความมืดบอดของใจ มันกลับไม่เชื่อสิ่งนั้น แล้วต่อต้านสิ่งนั้น เวลากิเลสมันพองตัว มันจงหองพองขน มันเป็นอย่างนั้น มันมีอำนาจเหนือใจ แล้วมันอาศัยใจเป็นที่อยู่อาศัย ทุกข์ประจำธาตุชั้นกับทุกข์ของกิเลสที่มันเลี่ยมสอนต่างกัน ทุกข์ประจำธาตุชั้นนี้มันเสมอกัน

คนเราเกิดมามีร่างกาย มีจิตใจ มีความทุกข์เหมือนกัน มีความต้องการให้ใจนี้ปลอดโปร่ง มีความต้องการให้มีความสุขกับชีวิตเหมือนกัน แต่มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้เพราะว่ากิเลสในหัวใจมันไม่เหมือนกัน กิเลสในหัวใจนะ ความสนิท ความชิดชอบ ความเคยชินกับสิ่งใด นั่นละ กิเลสมันเคยชินกับสิ่งใด มันก็มักจะชินกับสิ่งนั้น ความชอบของใจถึงต่างๆ กันไป ความชอบของใจ ความขัดใจเห็นใหม่ ใจถ้ามันขัดใจ มันไม่ได้สมความปรารถนาของมัน มันก็ให้ผลเป็นความไม่พอใจในหัวใจนั้น ความไม่พอใจอันนี้มันก็จะสะสมเข้าเรื่อย สะสมเข้ามันก็เกิดเป็นความโกรธขึ้นมาในหัวใจ เห็นใหม่

ความไม่สมความปรารถนาของใจนั้น เป็นความทุกข์ของใจ โทมนัสในใจนี้เผา
 ใจของตัวเองตลอดไป สิ่งนี้ทุกข์โดยกิเลส ทุกข์โดยธาตุขันธ์ การแสวงหาความ
 เป็นอยู่นั้น ทุกข์โดยธรรมชาติเสมอหน้ากัน ธรรมทายาท ทายาทโดยธรรม เกิดมาโดย
 ธรรม โดยสัญชาตญาณแล้ว ต้องแสวงหาการดำรงชีวิต ต้องหาเครื่องอยู่อาศัยของมัน
 อันนี้เป็นความทุกข์ด้วยธาตุด้วยขันธ์ มีความเสมอกัน

แต่กิเลส ความทุกข์ของกิเลสที่มันจรมา ที่มันเลี้ยวสอน ที่มันขอกใจ มันหนัก
 หน่วงกว่านั้น มันหนักหน่วงเห็นใหม่ แสวงเพราะมัน แสวงหาเพราะสิ่งนั้น แสวงหา
 เพราะความต้องการ แสวงหาเพราะความทุกข์ของกิเลส กิเลสขุขันธ์ กิเลสบังคับขับไล่
 ให้ต้องแสวงหาเพื่อมัน เพื่อมัน มันคือการสะสม มันคือการให้ความพอใจกับมัน มัน
 แสวงหาสิ่งนั้น นี้เราคิดแปลงตน เราพยายามทำมูมกลับ เราต้องสร้างมูมกลับ

พลังงานของกิเลสมันขับไล่ใจให้มีความทุกข์อยู่อย่างนั้น เราต้องพยายามทำ
 พลังงานของกิเลส ให้มันมีการสะสม ให้มันเป็นการสะสมขึ้นมา ให้มันเป็นธรรมขึ้นมา
 ให้ได้ ธรรมคือความหยุดของกิเลสไว้โดยชั่วคราว กิเลสนี้จะหยุด ไม่แสดงฤทธิ์ได้ ด้วย
 อำนาจของธรรม ด้วยนั่งทำด้วยสติสัมปชัญญะ สติยับยั้งมันได้ มันจะแรงขนาดไหน เรา
 พยายามฝืน ฝืนด้วยสติสัมปชัญญะของเรา ฝืนความรู้สึกของเรา ไม่ให้มันเป็นไปตาม
 ประสาของมัน มันเคยคิด มันเคยต้องการอย่างไร เราจะยับยั้งของเราอย่างนั้น

เรายับยั้งสิ่งนั้นไว้ได้ ถ้าเราฝืน เราฝืนคือเราฝืนกิเลส กิเลสมันอาศัยสิ่งนั้นออกหา
 กิน มันเคยเป็นธรรมชาติ มันเคยเป็นใหญ่อยู่ในหัวใจของเรา มันแสดงตัวของมันอย่าง
 นั้นตลอดเวลา ยิ่งมันแสดงตัวขนาดไหน ความเคยชินของมันยิ่งผูกมัด เรายังเป็นเบี้ยล่าง
 มันตลอดไป

ถ้าเราปล่อยชีวิตของเราตามกระแสของโลกเขาไป ปล่อยไปตามกระแสของกิเลส
 ปล่อยไปตามกระแสของความเคยใจ แล้วเราก็โดนกิเลสหลอกอีกชั้นหนึ่งว่า นี่คือ
 มัชฌิมาปฏิบัติ นี่คือทางสายกลางของเรา เราพอใจ เราพอใจการดำรงชีวิตอย่างนี้ เราเคย
 พอใจการทำอย่างนี้ อย่างนี้เป็นความพอใจของเรา เป็นมัชฌิมาปฏิบัติเห็นใหม่ เนี่ย
 กิเลสมันหลอก หลอกกว่าเป็นมัชฌิมาของตัว ตัวเองไม่ได้ฝืนเลย ตัวเองไม่ได้ใช้
 สติสัมปชัญญะยับยั้งสิ่งที่ว่า เป็นความเคยใจเลย

ตัวเองยังไม่ได้มีธรรมะต่อสู้อย่างไร ไม่มีธรรมะข้อใดมาเป็นอาวุธสำหรับที่จะต่อสู้กับกิเลสเลย แล้วยังว่าตัวเองปฏิบัติธรรมมัชฌิมาปฏิปทาอีกนะ นั่นละกล่าวคู่.. กล่าวคู่พุทธพจน์ กล่าวคู่ธรรมะ ให้เรื่องกิเลสมันเอามาหลอกใช้ มันหลอกใช้ อย่างนั้น เราก็ต้องหมุนเวียนไป หมุนเวียนไป คือว่าเป็นจี๊ข้าของเขา หมุนเวียนไป คือตามความเห็นของเขา เดินตามหลังกิเลสไป กิเลสออกหน้านะ กิเลสความจริงนี่มันอยู่หลังความคิดของเรา เราถึงไม่เห็นตัวมัน

แต่เวลากิเลสออกหน้าไปว่า นี่คือมัชฌิมาปฏิปทาของเราแล้ว เราทำถูกต้องตามความเห็นของเราแล้ว... นั่นนะ มันออกหน้าลุดคระชากลากไป เราก็ตามมันไป ตามความเห็นของเราไปว่า สิ่งนี้สมควรแก่เรา สมควรแก่การประพฤติปฏิบัติเห็นใหม่ เนี่ย ไม่มีการยับยั้ง ไม่มีการฝ่าฝืนกิเลสเลย ไม่มีการต่อสู้ ไม่มีการยับยั้งขังใจตั้งแต่ทีแรกแล้ว มันจะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมาได้อย่างไร

มันไม่เป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา เพราะเราไม่มีธรรม ไม่มีอาวุธไป ไม่มีหินสักก้อนหนึ่งที่จะปาไล่คนไล่กา ยังไม่มีเลย นกคามาจิกกินอาหารของเรา กินข้าวของเรา เราไม่มีอิฐหินสักก้อนเดียวที่จะต่อสู้ นี่แค่หยาบๆ นะ แค่สิ่งที่เป็นหยาบๆ แล้วเราจะคู่ตนเอง จะเอาอะไรคู่ตนเอง ถ้าคู่ตัวเองได้เห็นใหม่

รถลา เวลาจม เวลาตก พลิกคว่ำไป เขาคู่ขึ้นมาเขาต้องมีเครื่อง มีรถยกขึ้นมา เขาต้องมีสิ่งใดๆ พยายามขวนขวาย พยายามดึงขึ้นมา อันนี้เราจะคู่ตัวเอง คู่หัวใจ คู่หัวใจให้พ้นจากกิเลสได้ แล้วเดินตามกิเลสค่อยๆ อย่างนี้ เป็นการต่อสู้กับกิเลสแล้วหรือ ถ้ามันมีการถามตัวเอง นี่คือการถามตัวเองเพื่อตั้งสติสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะจะเกิดขึ้นจะตื่นเนื้อตื่นตัวใจ ตื่นเนื้อตื่นตัวว่าเราเป็นใคร เราเป็นลูกศิษย์ตถาคต เราเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาธรรมมา ๖ ปี ต่อสู้กับกิเลสมา ต่อสู้กับกิเลสด้วยความพอใจ ด้วยความมานะอดทนเห็นใหม่ ของเรานี้มันต่อสู้กับกิเลสด้วยอะไร ด้วยเดินตามกิเลสเห็นใหม่ ด้วยตามกิเลสมันชักนำไป กิเลสมันชักนำไปเราก็เดินตามกิเลสไปโดยที่เราไม่รู้สีกตัวเลย

ถ้าเรที่ตั้งสติสัมปชัญญะขึ้นมา เราจะรู้สึกตัวขึ้นมา แล้วมันจะสดตังเวชนะ สดตังเวชะว่า ความคิดอย่างนี้กิเลสมันพาใช้ กิเลสในหัวใจเราพาใช้แล้วเราเชื่อมั่นได้อย่างไร ถ้ามันยังคิดถึงไม่ได้ มันก็ยังเชื่ออยู่ ยังตามไป สิ่งก็ตามไป อันนั้นเป็นกิเลสในการประพฤติปฏิบัติ

กิเลสในการที่เราประพฤติปฏิบัติอยู่ กิเลสมันก็อยู่กับเรา อำนาจของมันเหนือกว่าเรา มันทำให้เราไขว้เขว ทำให้เราหลงไหลไปในความคิดอันนั้น แล้วก็หมุนเวียนไป ความประพฤติปฏิบัติของเราถึงไม่มีผลงานขึ้นมา ผลงานของเราคือทำความสงบของใจ ใจนี้ต้องการความสงบ สัมมาสมาธินี้เป็นอาวุธอย่างหนึ่ง อาวุธที่ยับยั้งเห็นใหม่

เครื่องยนต์ติดขึ้นมาแล้วไม่เคยดับ เครื่องยนต์มันหมุนอยู่ เราจะไปซ่อมแซมสิ่งใดในเครื่องยนต์ที่มันติดอยู่เป็นไปไม่ได้ อันนี้ก็เหมือนกัน จิตมันหมุนอยู่ไปตามกระแสของกิเลส กิเลสมันหมุนเวียนไป แล้วเราก็คิดว่าเราจะชนะกิเลส กิเลสมันดึงเราไป มันเป็นโลกียารมณ์ เป็นอารมณ์ด้วย เป็นโลกียะด้วย เป็นความคิดเห็นต่างๆ ในการผูกใจสิ่งที่ว่า หมุนไปตามความเห็นของกิเลสด้วย ใจมันเป็นไปตามประสาของเขา ประสาของโลกหมดเลย ประสาของเขาทั้งหมด ประสาของกิเลสทั้งหมด กิเลสพาใช้ใจ

กิเลสพาใช้ในการประพฤติปฏิบัตินี้ ในการประพฤติปฏิบัติอยู่นะ แล้วถ้าเราไม่ประพฤติปฏิบัติ เราไม่ยับยั้งเลย วันหนึ่งๆ มันเอาไปกินขนาดไหน กิเลสเอาหัวใจเราไปเหยียบย่ำทำลายขนาดไหน เราไปตามเขาหมดเลย ไม่มีสติสัมปชัญญะยับยั้งเลย จนกว่าจะเข้าทางจงกรม จนกว่าจะนั่งสมาธิภาวนา นั่นคือการทำความเพียร เห็นใหม่เวลาเราจะเข้าทางจงกรม วันหนึ่งเวลาในทางจงกรม ในการนั่งสมาธินี้ เราทำเวลาที่ชั่วโหมง แล้วเราช่วงหนึ่งวัน กิเลสมันเอาไปใช้ก็ชั่วโหมง นั่นละมันเอาไปใช้ตลอด เราถึงต้องทำความเพียร

หลวงปู่มั่นพูดไว้ในมุตโตทัย ตี๋ม กิน เหยียด คุ้ ทุกอย่าง ต้องมีสติสัมปชัญญะตลอด ใน ๒๔ ชั่วโมงเราก็ต้องตั้งสติของเราต่อสู้กับมันตลอด ในการต่อสู้ของเรา โคะเราปล่อยอยู่ในป่า เวลาเราจะใช้มันเราต้องไปหามัน ต้องไปจับมัน มันก็ต้องหลบซ่อน เพราะมันสะควกสบายของมัน มันไม่ยอมทำงาน มันเป็นไปตามประสามัน

โคเราจะเลี้ยง โครามีเชือกผูกไว้ นี่ก็เหมือนกัน เรากำหนดสติสัมปชัญญะไว้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง เหมือนเราผูกใจเราไว้ แล้วเราจะหาใจของเราเมื่อไหร่ก็หาใจของเราเจอ ถ้าเราปล่อยตามแต่ความพอใจของเขา เหมือนกับโคปล่อยไว้ในป่า จะใช้งานเสียทีหนึ่งก็เหนื่อยยาก ตามหามาทีหนึ่ง นี่ก็เหมือนกัน

วันหนึ่งปล่อยใจตลอดเวลา แล้วจะนั่งสมาธิก็มาหาเสียทีหนึ่ง หาโคของตัวเองเสียทีหนึ่ง ตามรอยเข้าไป กำหนดพุทโธเข้าไป ตามรอยของโคเข้าไป ตามรอยของโคจะเห็นตัวโค แต่นี่ไอ้ที่เราผูกโคไว้กับเรา มันอยู่ใกล้ตัวเรา สติสัมปชัญญะอยู่ใกล้ตัวเรา มันมีเชือกอยู่ เชือกนี้สติสัมปชัญญะสืบทอดไป สืบทอดเข้าไป พยายามระลึกอยู่ที่พุทโธ พุทโธอยู่ แล้วใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ในความใคร่ครวญใจของเราอยู่ ใจพยายามใคร่ครวญพิจารณาของเราตลอดเวลา ตีธรรมให้แตก ถ้าตีธรรมแตก อารมณ์เกิดขึ้น ชั้น ๕ หมุนไปโดยสมบูรณ์แล้วถึงจะเป็นอารมณ์

ถ้าเราแยกแยะออก เราจะจับชั้นของเราได้ ถ้าจับชั้นของเราได้ จับชั้นของเราจับอาการของใจได้ มันจะเป็นอาการของใจกับใจ การจับต้องสิ่งนี้ได้ สิ่งนี้เป็นประโยชน์มาก สิ่งที่เป็นประโยชน์มันเป็นการเริ่มต้นทำงาน เราจะเข้าไปหาญาติของเรา เราจะไปเยี่ยมญาติของเรา เราจะเข้าไปหาเขาในบ้านเขา เราจะต้องรู้ชื่อถนนก่อน รู้ชื่อถนน อยู่ที่อำเภออะไร อยู่จังหวัดอะไร อำเภออะไร ถนนอะไร

อันนี้ก็เหมือนกัน เราจะรู้ใจของเรา เราต้องเห็นใจของเรา เราจับต้องชั้น จับต้องธาตุชั้นของเราได้ เราจะรู้ใจของเราได้ เราจะเข้าไปหาใจของเรา ตัวตนอยู่ที่ตรงนี้ กิเลสมันอยู่ที่ตรงนี้ กิเลสมันอยู่ที่ใจ ใจเท่านั้นที่วกิเลสมันอาศัยสิ่งนั้น แล้วออกทำอาการของธาตุชั้น แล้วกิเลสมันหลอกใช้

ทุกข์ของกิเลสมันถึงปลิ้นปล้อนหลอกหลวงหัวใจนี้โดยตลอดไป มันหลอกหลวงนะ หลอกหลวงว่าเป็นคุณงามความดี คุณงามความดีเราทำประเสริฐ เราทำคุณงามความดีนี้เป็นสิ่งที่เป็นธรรม เป็นมรรค อยู่ในหัวใจของเรา ประเสริฐขนาดไหน มันเป็นโลกียะ มันเป็นเรื่องประจำโลกเขา ใครทำก็ได้ ทุกคนเกิดมาต้องทำหน้าที่นี้ทุกๆ คน ทุกคนเกิดมามีปากมีท้อง แล้วต้องทำมาหากิน ต้องมีความดำรงชีวิตอยู่ทุกๆ คน สิ่งนี้มันเป็นของ

ประจำโลกอยู่ มันเป็นของธรรมดา แต่สิ่งที่กิเลสมันหลอกขึ้นไป มันบอกว่าหาสิ่งนี้เพื่อ เป็นความถูกต้อง เป็นความดีงาม

ความดีงามนั้นเป็นความดีงามของโลก เป็นความดีงามของการดำรงชีวิต แต่ ความดีงามของการกู่ตัวเองออกจากกิเลส ความดีงามอย่างนี้เป็นความดีงามในการต่อสู้ กับกิเลส อันนี้มันเป็นความดีงามอย่างประเสริฐ กู้ออกจากวิญญูะเลยนะ

ในวิญญูะนี้เราเวียนตายเวียนเกิด งานอันนี้มันสำคัญกว่า มันเป็นการสำคัญกว่า งานของโลกมากมายมหาศาลนัก งานของโลกทำแล้วตายไปก็ต้องเกิดมาทำใหม่ ทำซ้ำ ทำซาก แล้วมันก็เป็นงานของโลกที่หลอกหลวงชีวิตนี้ให้ต้องเดินตามโลกไป เห็นไหม เรา สลัดทิ้งหมดเลย เราสลัดทิ้งในขณะที่เราจะประพฤติปฏิบัติ สะบัดทิ้งไปในขณะที่เรานั่ง สมาธิภาวนา ในทางจงกรมของเรา เราจะสลัดทิ้งงานของโลกไปเลย ให้เป็นงานของ ธรรม ให้เป็นงานของการวิเคราะห์วิัจัยธรรม

การวิเคราะห์วิัจัยธรรม นั้นเป็นโพชฌงค์ สัมโพชฌงค์นี้ขึ้นมาการมี สติสัมปชัญญะอินทรีย์แก่กล้าขึ้นมาต่างๆ สัมโพชฌงค์ขึ้นมาเพื่อใจจะมีบารมี มี ความเห็น มีควรแก่ธรรม ใจควรแก่ธรรม มันถึงจะได้ธรรม ใจไม่ควรแก่ธรรม ใจ อ่อนแอ ใจอ่อนด้อย ใจเป็นสิ่งที่ว่าบารมีธรรมไม่สมควร มันถึงไม่รู้ธรรมตามความเป็น จริง รู้ธรรมก็รู้ธรรมตามประสาธรรมะยืม

ธรรมะยืม เป็นธรรมสุดมยปัญญา ธรรมะการศึกษาไตร่ตรอง วิเคราะห์วิัจัยแล้ว พยายามย้อนกลับ ทวนกระแสเข้าไปถึงใจเราให้ได้ ถ้าทวนกระแสเข้าไปถึงใจของเรา มันจับต้องใจของเราได้ ธรรมะจะเป็นของเราขึ้นมา ธรรมเห็นไหม สมาธิธรรม สมาธินี้ คือเป็นธรรมอย่างหายาบ ปัญญาธรรมจะเกิดขึ้นมากับเรา ปัญญากิเลส กิเลสเอาพาใช้อยู่ ตลอดเวลา

ปัญญาธรรมไม่เกิดขึ้น มันไม่มีสิ่งที่ว่าแยกแยะ ไม่มีสิ่งที่เทียบเคียง สิ่งที่ เทียบเคียงกับความเห็นของตัวเองว่า ความเห็นของตัวเองอยู่อย่างนี้ มันเป็นความเห็นที่ว่า เห็นอยู่แล้ว มันประเสริฐตรงไหน มันให้คุณประโยชน์กับเราตรงไหน สิ่งนี้ใครๆ ก็ ศึกษาเล่าเรียนได้ การศึกษาเล่าเรียนมันสืบต่อ มันเรียนพันกันได้ การเรียน ศึกษาเล่าเรียน

คนจบสูงส่งขนาดไหน ถ้าเขาไม่ได้เรียนต่อไป คนเรียนตามทันมา เขาก็ทันได้ เขายังเรียนเลขหน้าเราไปอีก

นี่ก็เหมือนกัน ความเห็นของเรา ความเห็นของโลกมันก็หมุนเวียนอยู่อย่างนี้ แล้วมันเป็นปัญญาอย่างนี้ ปัญญาโลก มันหมุนไปด้วยปัญญาอย่างนั้น แล้วปัญญาทางธรรมมันเกิดมาตรงไหน ปัญญาทางธรรมมันจะเกิดขึ้นมา มันต้องจับต้องธาตุขันธ์ แล้วมันจะยกขึ้นวิปัสสนา ถ้าวิปัสสนา ปัญญา มันจะเริ่มเกิดขึ้นตรงนี้ ถ้าเกิดจากตรงนี้ มันเป็นการวิเคราะห์วิจัย วิเคราะห์วิจัยที่ลึกซึ้งเข้าไป วิเคราะห์วิจัยแต่แรก เราทำความเข้าใจของการวิเคราะห์วิจัยของเรา วิเคราะห์วิจัยอาการของเขา เหมือนกันทางวิทยาศาสตร์ที่เขาทดลองในห้องวิทยาศาสตร์ เครื่องทดลอง นำยาทดลองนั้น เพื่อความรู้ของเรา

นี่ก็เหมือนกัน การวิเคราะห์วิจัยอารมณ์ ไม่ได้วิเคราะห์วิจัยธาตุขันธ์ วิเคราะห์วิจัยอารมณ์คือว่า มันเป็นส่วนขงมาร วิเคราะห์วิจัยอารมณ์.. อารมณ์ไม่ใช่ใจ สิ่งที่ไม่ใช่ใจมันเกิดดับในหัวใจ มันเกิดดับแล้วเราวิเคราะห์วิจัย นั่นเป็นปัญญาอบรมสมาธิ

เราใช้วิเคราะห์วิจัยสิ่งต่างๆ ที่มันเกิดขึ้นมากับเรา เกิดขึ้นมาแล้ว ตามรู้ตามเห็น แต่เดิมมันเกิดขึ้นมาเราจะไม่รู้เห็นอารมณ์ของเราเลย มันเกิดขึ้นมาแล้วมันจะให้แต่โทษ ให้แต่ความโกรธ ความหลงในหัวใจ แล้วเราก็คิดผูกพันอยู่กับอารมณ์ของเรา เราจะคิดผูกพันกับอารมณ์ของเรา อารมณ์ที่มันเป็นอดีตทั้งนั้นนะ สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมันเป็นอดีตแล้วเราก็คิดได้ขณะนี้ จะไตร่ตรองไปในอนาคต เราก็จินตนาการใคร่ครวญไปในอนาคต นั่นละเราวิเคราะห์วิจัยเรื่องของอารมณ์

สิ่งที่เป็นอารมณ์ มาร.. รูป รส กลิ่น เสียง आयตนะกระทบแล้วจะเกิดสิ่งนี้ สิ่งนี้เกิดจากอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ใจมันกระทบกับสิ่งใด ใจกระทบกับความรู้สึกเก่า ความรู้สึกดั้งเดิมออกไป นักวิทยาศาสตร์วิเคราะห์วิจัยในเรื่องทางวิทยาศาสตร์ เราก็วิเคราะห์วิจัยในอารมณ์ของเรา มันเป็นเรื่องที่ว่าเป็นวัตถุอันหนึ่งเหมือนกัน

เราจับต้องสิ่งนี้แล้ววิเคราะห์วิจัยเข้ามา มันจะปล่อยวางสิ่งนี้เข้ามา ถ้ามันปล่อยวางเข้ามาเรื่อย ปล่อยวางสิ่งที่เป็นการวิเคราะห์วิจัยเป็นอารมณ์เข้ามา มันก็เจอธาตุขันธ์ มันต้องเจอธาตุขันธ์ หมั่นทำอยู่ตลอดเวลา หมั่นทำของเราตลอดไป มันจะต้องเจอ

สิ่งที่ลึกซึ้งเข้าไปในหัวใจ ถ้ามาเจอความลึกซึ้งเข้าไปในหัวใจ นั่นละ มันจะผู้ตัวเอง
ออกมาจากความผูกพันอันนั้นได้

สิ่งที่จะผู้ตัวเองมันเกิดจากสัมมาสมาธิกับสติปัญญา จะเกิดขึ้นจากตรงนี้ กิเลส
ต่างๆ มาหลอกใช้ตรงนี้ หลอกใช้ความเห็นของเรา ผูกพันไปในความรู้สึกทั้งหมด
ผูกพันไปกับสิ่งต่างๆ ทั้งหมด แล้วก็ตามรู้ตามเห็น ไปตลอด ตามรู้ตามเห็น เดินไม่ทัน
กิเลส กิเลสมันจึงไปตลอด แล้วก็เดินตามหลังกิเลสไป ให้กิเลสจึงไปตลอด แล้วเราก็มี
แต่ความทุกข์ความยาก ผลของมันคือให้ความทุกข์ความยาก

ถ้าทวนกระแสเข้าไป พยายามทำความสงบ วิเคราะห์วิจัยขนาดไหน
สติสัมปชัญญะเข้าไป แล้วพยายาม มันปล่อยวางขนาดไหนก็จับต้องมันได้ มันเกิดดับ

เราจะเข้าข้างตัวเอง เวลาเราวิเคราะห์วิจัยอารมณ์ของเราที่มันปล่อยวางขึ้นมาแล้ว
เราจะบอกว่ามันปล่อยวางแล้ว.. ปล่อยวางแล้ว.. มันไม่มีใจ ไม่มีเพราะอะไร เพราะสติ
ของเราไม่รอบคอบ ความรอบคอบของเราอาศัยสติในการสังเกต ความละเอียดรอบคอบ
ของใจ แล้วอาศัยสังเกตใจตลอดไป

สิ่งที่มันเกิดขึ้นมา มันเป็นอารมณ์อย่างหยาบ มันทิ้งบ่อยเข้า มันจะละเอียดเข้าไป
บ่อยเข้าๆ สิ่งทีละเอียดเข้าไป มันก็คืออาการของใจ มันจับต้องได้ แต่ขณะที่มันเป็นเรา
เราจะอยู่ในอาการของใจ แล้วเราจะส่งออกไป มันจะหมุนออกไปข้างนอก มันจะมองไป
ข้างนอกใจว่ามันจะเป็นความว่าง.. มันเป็นความปล่อยวาง..

ความปล่อยวางในวงของสัมมาสมาธินะ มันไม่ใช่ความปล่อยวางในวงของการ
วิปัสสนาเลย เรายังจับต้องสิ่งนี้ไม่ได้ เราหยาบหรือเราละเอียด ถ้าเราหยาบเราจะจับต้อง
สิ่งที่หลอกลวงเราไม่ได้ ถ้าเราละเอียดรอบคอบ เราจะจับสิ่งนี้ได้ พอจับสิ่งนี้ได้เราก็
วิเคราะห์วิจัยต่อไป มันก็จะปล่อยวางต่อไป ปล่อยวางต่อไปจนถึงจับต้องธาตุขันธ์

จับต้องธาตุขันธ์ คือจับต้องสิ่งที่ว่ามันรวมตัวกันแล้วเป็นอารมณ์ขึ้นมา มันแยก
ออกมา อารมณ์จะเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ได้ไหม แยกจรมมา สิ่งใดเกิดขึ้นมาจากหัวใจ มันเกิด
จากขันธ์ เกิดจากสัญญา มันเริ่มจุดประกายขึ้นมา สังขารปรุงแต่ง วิญญาณรับรู้ไป มัน
เป็นอาการของใจที่จะเกิดขึ้น สิ่งนี้เกิดขึ้นมาด้วยอาการของใจ มันรวมตัวกัน มันทำงาน

ร่วมกัน ชั้น ๕ ทำงานร่วมกัน พอครบทำงานสมประกอบอันหนึ่ง มันก็เป็นอารมณ์อันหนึ่ง แล้วเราจับสิ่งนี้ย้อนกลับ มันย้อนกลับเข้าไป มันก็เป็นการวิเคราะห์วิจัยเข้าไป มันจะลึกซึ้งเข้าไป ลึกซึ้งเข้าไป เราจะทำของเราตลอดไป

สิ่งใดจะเกิดขึ้น.. เรื่องของโลกเขา โลกนี้มีไปตามโลกเขา เราจะไม่รับรู้สิ่งใดๆ เลย เราจะทำงานของเรา เราจะทำหน้าที่ของเรา หน้าที่ของเราคือพยายามดึงสิ่งที่ผูกพันในหัวใจ ความผูกมัดใจ พยายามกระชากสิ่งนี้ออกจากใจให้ได้ ถ้าเรากระชากสิ่งนี้ออกจากใจ เครื่องมือเห็นใหม่ ในโลกเขานี้ใช้มือ ใช้วัตถุสิ่งของจับแทนมือเรา อันนี้มันต้องใช้ใจจับใจ อากาของใจเกิดขึ้นมา เราต้องใช้สิ่งนี้

มันลำบากตรงนี้ ลำบากตรงที่ว่า มันตั้งสติอย่างไร วางใจอย่างไร มันถึงจะเข้าไปถึงตรงนั้นได้ วางใจอย่างไรถึงเข้าไปถึงสัมมาสมาธิ สอดส่องเข้าไปใจ การเพ่งวิเคราะห์วิจัย ถ้าได้ธาตุ.. ถ้าได้ธาตุคือได้กาย ถ้าพิจารณากาย ความสงบของใจจะวางใจอย่างไร ให้สมพอดีที่ว่า ให้เห็นร่างกาย ให้เห็นกระดูก ให้เห็นส่วนใดๆ ของร่างกายนี้ แล้วก็วิปัสสนา วิปัสสนาให้มีกำลังของใจแล้วให้แปรสภาพ สิ่งนี้ให้แปรสภาพออกไป

ความแปรสภาพออกไปนั้นคือการสอนใจ การสอนใจ ความเห็นของใจนั้นคือปัญญา ปัญญาคือความรู้แจ้ง ความเห็นจริงในการวิเคราะห์วิจัยนั้น สิ่งที่วิเคราะห์วิจัยนั้น จะเห็นประโยชน์ของมันตลอดไป เห็นประโยชน์ของมันเรื่อยๆ ขึ้นมา ซ้ำซาก ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนความเข้าใจนั้นถึงจุดหนึ่ง มันจะปล่อยวางสิ่งนี้โดยธรรมชาติของมัน ความปล่อยวางสิ่งนี้ มันรู้ตามความเป็นจริง เห็นอาการการปล่อยวางของใจ ใจมันปล่อยธาตุชั้น เพราะมันเห็นการแปรสภาพ

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายนั้นต้องดับเป็นธรรมดา”

มันเกิดโดยธรรมชาติของมัน เป็นธรรมดาเพราะเราเป็นมนุษย์ เรามีธาตุ มีขันธ มันเป็นธรรมชาติของมัน โดยที่ว่าเป็นอนิจจังโดยธรรมชาติของเขาอยู่แล้ว โดยเนื้อหาสาระ สิ่งนี้ก็เป็นอนัตตาโดยธรรมชาติของเขา มันแปรสภาพตลอดไป แต่เราไม่เข้าใจ เราอยู่กับสิ่งที่แปรสภาพออกไป แล้วเราพยายามรู้ไว้ใจ ความรู้ไว้ใจของเราต้องให้อยู่ในความปรารถนาของเรา อยู่ในความพอใจของเรา อันนี้เป็นตัวตน

ถ้าเราเห็นว่ามันเป็นสิ่งที่ฟังไม่ได้จริง มันเป็นไตรลักษณ์จริง มันเป็นอนัตตาจริง มันฟังไม่ได้ สิ่งที่ไม่ได้ ฟันก็ต้องแปรสภาพไป ไม่มีสิ่งใดคงที่ได้ ความที่ทรงตัวอยู่ของตัวตนมันอยู่ได้อย่างไร มันต้องหลุดออกไป มันจะมีความหลุดออกไป ความหลุดออกไป ในการวิปัสสนากาย ในการวิปัสสนาขั้นก็เหมือนกัน มันแยกแยะ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วเล่าอยู่เนี่ย มันจะต้องซ้ำ มันคงที่อยู่ไม่ได้

อารมณ์นี้มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อารมณ์ อดีต อนาคต มันก็จะหมุนเวียนไปตลอดเวลา แล้วมันไปจากไหน อดีต อนาคต มันไปจากปัจจุบันธรรม เราย้อนกลับมาจับที่ปัจจุบันธรรม แล้วเราจดจ่อที่ปัจจุบันนี้ เราใช้สติสัมปชัญญะแยกแยะจับสิ่งนี้ออก มันจะแปรสภาพ มันจะหลุด มันจะแยกออกจากกัน สิ่งที่ยกออกจากกัน ขั้น มันเป็นกอง สิ่งที่มีเป็นกอง เป็นรูปเห็นใหม่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นกอง ของ ๕ กองเหมือนห่วง ๕ ห่วง มันรวมตัวเป็นห่วงเดียว ก็เป็นอารมณ์หนึ่ง พอแยกออกไป มันก็รวมตัวขึ้นมา มันต้องส่งกระแสไปรวมตัวอย่างนั้น เราแยกออกไปอย่างนั้น เราแยกออกไป อันนี้เป็นความรู้สึก อันนี้เป็นเวทนา นี่คือเวทนา

ความรู้สึกที่เรารับรู้ อันนี้ อารมณ์อันนี้เป็นวิญญาณ วิญญาณที่รับรู้ความรู้สึกอันนั้น ความคิด ความปรุง ความแต่ง มันก็เข้าไปถึงตรงนี้ได้เลยนะ นี่เข้าวิจัยกันขนาดที่ว่า จีเข้าไปถึงความเห็นผิดของกิเลสที่มันจับต้องสิ่งนี้ ถ้าความเห็นผิดเข้าไปจับต้องสิ่งนี้ แล้วสติสัมปชัญญะเข้าไปจีได้ มันจะหยุดตัว มันหยุดตัว มันเป็นไปไม่ได้ มันหมุนรวมตัวไม่ได้

ห่วง ๕ ห่วง กองของขั้น ๕ กอง นั้นจะรวมตัวไม่ได้ อารมณ์จะไม่เกิดขึ้น เห็นใหม่ อารมณ์ไม่เกิดขึ้นเราจะทันตลอดเวลา เพราะสติสัมปชัญญะมันพร้อม ถ้าอารมณ์ไม่เกิดขึ้น มันก็ว่างอยู่อย่างนั้น สิ่งที่เป็นความว่าง เดียวมันก็เกิดอีก สิ่งนี้กิเลสมันยังหลอกใจอยู่ สิ่งที่ว่ามันรวมตัวได้ สิ่งที่ใช้สมานให้ขั้น ๕ รวมตัวกัน อันนั้นคือกิเลส

กิเลสของเรา กิเลสมันยึดมั่นถือมั่น ก็เป็นตัวตนของเรา วิเคราะห์วิจัยสิ่งนี้เข้าไป บ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า จนถึงที่สุดมันแยกออก โดยความเห็นชัดเจนนะ ชัดเจนมากถ้าพิจารณาขั้น เพราะอะไร เพราะขั้น ๕ เห็นใหม่

“ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ๕”

มันเป็นสัปดาห์ที่ ๒๐ เป็นสังโยชน์ตัวสำคัญที่สุดเลย สัปดาห์ที่ ๒๐ หลุดออกจากร่างกายเป็นของเดียวกัน ความเห็นกาย หลงไปในรูปกาย ใจ สัปดาห์ที่ ๒๐ หลุดออกจากร่างกาย ความลึกลับสัจธรรมมีมาจากไหน ในเมื่อมันเห็นตามความเป็นจริง มันหลุดออกไปต่อหน้าเรา วิจิตรความลึกลับไม่มี สัมผัสพราหมณ์ สัมผัสต้องบริสุทธิ์ขึ้นมา

ศีลของเราในการรักษาปฏิบัติขึ้นมา เรารักษาสິลนี้ เราปฏิบัติสิ่งนี้เพื่อใคร เพื่อเรา ถ้าเพื่อเราแล้ว เราเกิดขึ้นมานี้มันจะเห็นคุณค่าของธรรม ธรรมของเราเกิดขึ้นมาในหัวใจ นี้ผู้ตัวเองได้ขั้นหนึ่ง การปฏิบัติขั้นหนึ่ง มันต้องปฏิบัติต่อไปเรื่อยๆ เพราะอะไร เพราะหล่มลึกในเรื่องของใจมันหมักหมมอยู่ในกามราคะ หมักหมมอยู่สิ่งที่ว่า ตัวตนอันละเอียด ตัวตนอันลึกซึ้ง ตัวตนอย่างนี้เป็นตัวตนหยาบๆ

ถ้าใครจับต้องสิ่งนี้ได้ พยายามแยกแยะตัวตนสิ่งนี้ได้ จะเห็นตามความเป็นจริง ปลดปล่อยตัวตนของเรา ปลดปล่อยกายกับจิตนี้ออกจากกัน ออกจากกันโดยอำนาจของธรรม โดยอำนาจของสมาธิ อำนาจของภาวนามยปัญญา สมาธิเกิดขึ้นเป็นโลกุตตระ เห็นใหม่

ธรรมเกิดขึ้นอย่างนี้ ผู้ใดแสวงหาธรรม ผู้ใดพยายามประพฤติปฏิบัติธรรม ประเสริฐที่สุดนะ ทรัพย์อันประเสริฐในหัวใจนี้ไม่มีใครหาได้ ไม่มีใครทำได้ เราทั้งนั้น พยายามหาทรัพย์ในหัวใจของเรา ในหัวใจที่มันเกิดเป็นสัมมาสมาธิ เกิดเป็นปัญญา เห็นชอบ แล้วในปัญญาอันนี้ มันก็ใจของเรา ก็ความเห็นของเราให้ถูกต้องมาตลอด

ความเห็นที่ถูกต้อง คือความเห็นเป็นอนัตตา เห็นสิ่งที่ว่ามันต้องเป็นอนิจจัง ร่างกายเป็นอนิจจัง ความคิดเป็นอนิจจัง มันแปรสภาพของมันตลอดเวลา แล้วเราเห็นคุณค่าของมัน เราเห็นตามความเป็นจริง เราเห็นตามนี้แล้วเราปล่อยวางได้ กับคนที่ไม่เห็นตามความเป็นจริง เห็นตามธรรม เห็นตามสัญญา เห็นตามครูบาอาจารย์ว่า เกิดมาแล้วต้องตาย.. ความคิดเป็นอนิจจัง.. ทุกอย่างเป็นอนิจจัง.. เราต้องตายตลอด.. เราถึงปล่อยตามประสาของมันไป

เนี่ย ก็เลสมันหลอกเห็นใหม่ หลอกทั้งนั้นเลย หลอกให้เราไม่หลงไม้ลงมือ ถ้ามีการลงไม้ลงมือ กองดินหรือกองทรายก็แล้วแต่ ถ้ามีการขน เราขนวันไหน เริ่มต้นวันนั้น

กองทราย กองดิน ก็เริ่มจะน้อยตัวลง เพราะเรามีการขน นี่ก็เหมือนกัน การขนกิเลสออกจากใจ การฟาดฟันกับกิเลส การจะกู่ตัวเองออกจากกิเลสทั้งกองที่มันหมักหมมอยู่

นั่นล่ะ มันเป็นงานของเรา ถ้าความเชื่ออย่างนี้เกิดขึ้นมา มันก็เป็นงานย้อนกลับเข้ามาในหัวใจ งานในหัวใจ ถึงว่ามันละเอียดลึกซึ้งมาก ผู้ที่ไม่ศึกษาไม่เข้าใจ จะจับต้องไม่ได้ มันเป็นเรื่องลึกๆ ทั้งๆ ที่มันมีอยู่กับทุกคนนะ มันมีอยู่กับในหัวใจของเราทุกคน มันเป็นอุปาทาน มันเป็นอุปาทานในการยึดมันถือมันตอนที่มันเป็นอุปาทาน มันปล่อยตัวคนเข้ามาแล้วมันเป็นเรื่องของอุปาทานในการยึดกายเป็นตัวคน มันละเอียดลึกซึ้งที่ว่าเราจะจับต้องสิ่งนี้ไม่ได้เลย ถ้าคนภาวนาไม่เป็น คนภาวนาไม่เป็นจับต้องสิ่งนี้ไม่ได้

คำว่าภาวนาเป็นหรือไม่เป็น เป็นอยู่ตรงนี้ ตรงที่ว่า จิตมันสงบขึ้นมา แล้วจับธาตุจันท์ได้ แล้ววิปัสสนาได้ วิปัสสนาให้สอนใจ

วิปัสสนาสอนใจให้ใจเห็นตามความเป็นจริงในการแปรสภาพ ในการเป็นไตรลักษณ์นี้เป็นอนัตตาโดยธรรมชาติของมัน โดยตามความเป็นจริง เห็นตามเป็นจริง แล้วปล่อยตามความเป็นจริงเข้ามา จิตขึ้นรูป จิตเป็นรูปของจิตเลย จิตมันจะปล่อยวาง เพราะจิตนี้แยกออกไป จิตนี้ปล่อยวางกายแล้ว

“ทุกข์เป็นทุกข์ จิตเป็นจิต”

จิตนี้ปล่อยจากทุกข์ออกมา มันจะทรงตัวโดยธรรมชาติของมัน มันจะมีสติสัมปชัญญะตลอดไป มันจะทำของมันได้ มันจะเข้าใจการก้าวเดินต่อไป มันจะมีความมุมานะ มันจะมีความตั้งใจ ความเพียรเกิดขึ้นจากตรงนี้ ความเพียรเกิดขึ้นมาเพราะมันเห็นผล สิ่งที่เป็นผลกับเรา เราสร้างผลงานของเราขึ้นมาในหัวใจของเราขึ้นมา เห็นใหม่

ใจของเราสร้างผลงานขึ้นมา แล้วมันจะก้าวเดินต่อไป มันจะมีผลงานมากขึ้นไปกว่านี้ ผลงานจนพ้นไปจากแรงดึงดูดของพญามาร ออกจากการควบคุมของพญามาร พ้นออกไปจากกิเลสได้ด้วยความเพียรเท่านั้น ด้วยความวิริยะอุตสาหะของสัตว์โลก ด้วยความวิริยะอุตสาหะของดวงใจดวงนั้น ย้อนกลับมาเป็นงานภายใน

งานภายใน งานเฝ้ามอง พยายามสังเกตความแปรปรวนของใจ ถ้าความแปรปรวนของใจเกิดขึ้นนั้น คือสัมมาสมาธิมันไม่คงที่ เราพยายามสะสม คำบริกรรม จำเป็นตลอดไป คำบริกรรมจำเป็นตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุดของการประพฤติปฏิบัติ คำบริกรรมคือการสะสมพลังงาน ถ้ามีคำบริกรรมอยู่พลังงานของใจจะเกิดขึ้น

ถ้ามีพลังงานขึ้นมา มันก็เป็นงานของเรา มันเป็นงานเป็นการที่เราจะก้าวเดินได้ ถ้าพลังงานของเราไม่เกิดขึ้นมา มันเอาแรงสัมมาสมาธิมาจากไหน แล้วสติสัมปชัญญะเอามาจากไหน มันจะเกิดจากอาการของใจมันแผ่ซ่านไปควบคุมโลก โลกมันดึงออกไปหมด เราคิดสิ่งใดออกไป มันพุ่งออกไป พลังงานมันพุ่งออกไปทั้งหมด เราถึงต้องตั้งสติสัมปชัญญะย้อนกลับเข้ามา ให้เห็นประโยชน์ของการตั้งสติสัมปชัญญะตลอดไป

สติสัมปชัญญะถ้ามีคงที่อยู่ ทรงตัวอยู่ได้ อันนี้เป็นการเป็นงาน งานของเราจะเป็นงานในทางธรรม เพราะมีสติสัมปชัญญะไตร่ตรองขึ้นไป งานของเราจะเป็นงานก้าวๆ กิ่งๆ เราตั้งใจทำงาน แต่กิเลสมันมากรักกินไปครึ่งหนึ่ง งานอันนั้นก็ถือว่า สติสัมปชัญญะอ่อนตัวลง ทิ้งเลย ทิ้งสิ่งที่วิปัสสนาอยู่ ทิ้งสิ่งที่เราใคร่ครวญอยู่ กลับมาทำความสงบของใจ พยายามตั้งสติขึ้นมา ตั้งสติขึ้นมาให้ได้ สิ่งนี้ขึ้นมาได้ มันจะมีความสุขขึ้นมาได้ เพราะมันปล่อยวาง

ถ้ามันไม่มีสิ่งนี้ขึ้นมา มันเกาะเกี่ยวไปกับโลก มันมีความร้อน มันเร่าร้อนไปกับอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกนั้นมันเป็นความเร่าร้อนของใจ มันคิดคาดหมาย คาดคะเนธรรม “จะเป็นเมื่อนั้น.. เราจะควรจะเป็นอย่างนั้น..” นั่นละ มันคาดหมาย เป็นการคาดหมายตั้งเป้า ถ้าเป็นเป้าหมายนะ เป็นอธิษฐานบารมี อันนั้นเห็นด้วย อธิษฐานบารมี คนเราไม่มีตั้งเป้าหมาย ไม่ตั้งเป้าประสงค์ของเราไว้เลย เราจะก้าวเดินไปได้อย่างไร

อธิษฐานบารมีคือตั้งเป้าหมาย ตั้งเป้าหมายไว้แล้วเราก็กว้างไว้ไง แล้วเวลาเราภาวนา เราก้าวเดินต้องให้สมประกอบไง การสมประกอบของมรรคอรียสังขังจะเกิดขึ้นมา การงานชอบ ชอบลงที่ว่า กายกับจิต การวิปัสสนากายกับจิตนี้ นี่งานชอบ การวิปัสสนา เอาอะไรวิปัสสนา เอาหัวใจ เอาสัมมาสมาธิ เอาสติสัมปชัญญะ เอาความรู้สึกนั้นวิปัสสนา

ความรู้สึที่มันสงบตัวลงนั้นยกขึ้นวิปัสสนา ความเข้าใจความเห็นของตัว นั่นคือตัวใจ ใจคือตัวความเห็น ตัวความแยกแยะ ตัวนี้คือตัวยกขึ้นวิปัสสนาให้ได้ จับต้องเข้าไป ย้อนกลับเข้าไป วิปัสสนาเข้าไป เห็นความแปรสภาพ “ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ” มันต้องกลับไปคืนสภาพเดิมของมัน คนเราตายแล้วต้องเป็นสภาพแบบนั้นตลอดไป นี่มันยังไม่ตายมันก็ยังรวมตัวอยู่ด้วยอำนาจของกรรม กรรมมีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะการกระทำของใจ ใจดวงนี้ทำกรรมเอาไว้ กรรมดีก็เคยทำ กรรมชั่วก็เคยกรรม สิ่งทีี่สะสมกรรม พอเวลาที่เรากลับมาเป็นมนุษย์ แล้วออกประพฤติปฏิบัติ

มันจะยากง่ายก็อยู่ตรงนี้ ตรงที่ว่ากรรมเคยสร้างสมมามันผลึกไส้ออกไป ความผลึกไส้ออกไป ความพอใจของเราจะพอใจสิ่งใด พอใจสิ่งใดก็ทำแต่สิ่งนั้น ความพอใจของเราเป็นความพอใจ แต่มันไม่ใช่ธรรม ธรรมคือต้องฝืนความพอใจอันนั้น ฝืนกิเลสตลอด ฝืนความเห็นของเราตลอด ฝืนเข้าไป ฝืนเพื่ออะไร ฝืนเพื่อความสงบของใจ ใจมันสงบ สัมมาสมาธิเกิดขึ้นมา มรรคจะเกิดขึ้นมาด้วยสัมมาสมาธิตั้งมั่นขึ้นมาก่อน สิ่งที่ตั้งมั่นขึ้นมามันก็ย้อนกลับ ย้อนกลับๆ สะสมพลังงานของใจขึ้นมาย้อนกลับ

ย้อนกลับคือว่า ไม่ไปตามกระแสของกิเลส ไม่ไปตามกระแสของที่มันเคยคิด โดยอิสระเสรีภาพของมัน มันจะคิดโดยอิสระเสรีภาพ ถึงปฏิบัติธรรมอยู่ ก็วิจยธรรม วิเคราะห์ธรรม เห็นใหม่ ต้องเป็นอย่างนั้น.. ต้องเป็นอย่างนั้น.. ควรเป็นอย่างนั้น.. ควรเป็นอย่างนั้น.. นี้ธรรมะคันเดา !

สิ่งที่เป็นธรรมะคันเดา เป็นธรรมะคาดหมาย คาดหมายไปมันไม่เป็นปัจจุบัน หน้าที่ของเราไม่ใช่ไปคาดหมาย หน้าที่ของเราไม่ใช่สิ่งที่ว่าสะสมให้สิ่งนั้นเป็นตามความเป็นจริง หน้าที่ของเราคือทำตามเนื้อผ้า สิ่งใดเกิดขึ้นมาในต่อหน้านั้นจับต้องแล้ว วิปัสสนา วิเคราะห์วิจยสิ่งนี้ที่เกิดขึ้นต่อหน้าเรา สิ่งนี้เกิดขึ้นมาต่อเรา เกิดขึ้นมาเพราะสิ่งใด สิ่งใดทำให้สิ่งนี้เกิดขึ้นมา สิ่งใด.. ถ้าว่าสิ่งใดก็คืออาการของใจ อาการอารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้ามันสงบตัวขึ้นมามันก็ยกขึ้น ถ้ายกขึ้น.. แล้วแต่เจริญนิสัย ยกขึ้นวิปัสสนากาย

วิปัสสนากายก็เป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มันจะเป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ โดยธรรมชาติของมัน แต่การเฝ้ามองของเรา การเฝ้ามองวิเคราะห์วิจย “ปฏิภาค” แยกแยะสิ่งส่วนนี้ให้มันกลับคืนสู่สภาวะเดิมของเขา ปฏิภาคเห็นใหม่ ถ้าไม่เกิดปฏิภาคมันจะเกิด

อุคคก่อน อุคคหนิมิตมันจะทรงตัวอยู่อย่างนั้น ปฏิภาคต้องแยกแยะออกไป ความแยกแยะออกไปมันจะคืนสภาวะกลับไปสภาวะเดิม เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ นั่นเกิดจากปฏิภาค

การแยกแยะไคร่ครวญ นั่นคือธาตุ ถ้าเป็นอารมณ์ก็เหมือนกัน การหมุนไปในความรู้สึกรของเรา ย้อนกลับเข้ามา หลักของใจมันเป็นอย่างนั้น หลักของใจกับกายนี้ มันสัมพันธ์กันอย่างนั้น มันอยู่ที่ความสปรกโสสมมของใจ ความสปรกคือกิเลสของใจที่มันผูกมัด หน้าที่ของเราคือชำระล้างตรงนี้ไง

การชำระล้างคือว่า วิปีสสนากายกับใจมันถึงเข้าไป วิปีสสนาย้อนกลับ ความหลงผิด ความมัวหมอง ความสปรกโสโครกของใจที่มันพิจารณาออกไป มันปลิ้นปล้อนออกไป สิ่งนี้มันแทรกอยู่ระหว่างกายกับใจ กายกับใจนี้มันเป็น โครงสร้างเดิม แล้วเราแยกแยะ โครงสร้างเดิมเพื่อหากิเลส เพื่อทำลายกิเลส กิเลสอาศัยสิ่งนี้ออกหาผลประโยชน์ของมัน กิเลสอาศัยสิ่งนี้เกิดดับของมัน แล้วอาศัยสิ่งนี้พร้อมกับชีวิตของเขา เราทำลายเขาไป

เวลากิเลสตาย มันตายออกไป ธาตุชั้นมันไม่ได้ตายด้วย พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาก็มีธาตุชั้นเหมือนกัน แต่ธาตุชั้นนั้นเป็นธาตุชั้นที่บริสุทธิ์ แต่ธาตุชั้นของเราที่ประพตติปฏิบัติอยู่นี้มันมีกิเลสนี้หลอกลงอยู่ มีกิเลสนี้มีอำนาจเหนือ ใช้สิ่งนี้เป็นประโยชน์ของมัน เราถึงต้องวิปีสสนา เราถึงต้องแยกแยะเป็นงานส่วนบุคคล งานของผู้ที่ประพตติปฏิบัติ ผู้ใดที่ประพตติปฏิบัติผู้นั้นเป็นการแยกแยะสิ่งนี้ แยกแยะเข้าไป แยกแยะเข้าไป มันแยกแยะซ้ำแล้วซ้ำเล่า แยกแยะด้วยความมิตติสัมปชัญญะ แยกออกไป มันจะปล่อยวาง เวียงว้างออกไป

ความสุขเกิดจากการปล่อยวาง การปล่อยวางจากวิปีสสนา ไม่ต้องบอกผู้ภาวนาเป็นนะ ผู้ภาวนาเป็นจะมีความอึดใจมาก มีความสุขใจมาก มีความกระหึ่มอึดใจ เราเกิดเราตายมามันเชื่ออยู่ในหัวใจนะ เราเกิดเราตายมาก็ภพที่ชาติมันไม่มีที่สิ้นสุด แล้วเราจะกำลังพ้นออกไปจากพญามารให้ได้ เราเกิดมาชาตินี้จะเป็นชาติสุดท้าย จะไม่ยอมตายคากิเลสอีกแล้ว ความกระหึ่มอึดใจเกิดจากตรงนี้ เราจะไม่ตายกับกิเลส ให้กิเลสตาย

ไปพร้อมกับใจเราของอีกแล้ว เราจะให้กิเลสมันตายก่อนเรา แล้วเราจะตายของเราโดย
 ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง ตายแล้วจะไม่เกิดอีก

นั่นละ เป้าหมายของใจที่มันมีเป้าหมาย อธิษฐานบารมี บารมี ๑๐ ทศขององค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้แบบนี้ เราก็วางไว้แบบนี้ แล้วเราวิปัสสนาไป พอมัน
 ปล่อยางขึ้นมามันก็มีความสุข มีความรุ่มร้อนในหัวใจ

หัวใจจะมีความสุข มีความรุ่มร้อนในใจนะ ใจจะมีความเข้าใจ เข้าใจสภาวะธรรมที่
 ละเอียด เห็นธรรมที่ละเอียดแล้วมันก็แปลก มันก็ลึกซึ้งนะ โลกจะรู้ได้อย่างไร.. เหมือน
 คนที่ประพฤติปฏิบัติเวลาวิปัสสนาแล้ว จะคุยกับครูบาอาจารย์ ไม่อยากพูดกับใคร เพราะ
 มันเหมือนกับสิ่งที่โลกนี้ไม่มี มันเป็นอาการของใจ มันเป็นความลึกซึ้งซับซ้อนมาก มัน
 ละเอียดอ่อนมากในหัวใจ มันแยกแยะสิ่งนี้ได้ มันเป็นความประหลาด

สิ่งที่เป็นความประหลาด ธรรมะเหนือโลกใจ มันไม่มีในโลกนี้หรอก ถ้าใครเห็น
 สภาวะอย่างนี้ คนนี้เขาจะปล่อยอุปาทานในหัวใจได้ ถ้าเขาปล่อยอุปาทานในหัวใจได้
 อกายกับใจจะแยกออกจากกัน สิ่งที่อกายกับใจเคยผูกพันกันจะแยกชัดเป็นส่วนชัดเจน

ถ้ากลับไปเป็นธาตุ ๔ จิตนี้จะหลุดออกไป พิจารณาขั้นนี้ก็เหมือนกัน จะแยกกลับ
 ออกไป คือกลับไปสู่หลักความเป็นธรรม ไม่ใช่กลับไปสู่หลักความเป็นจริงของกิเลส
 เกิดขึ้นมาพร้อมกับกิเลส แล้วกิเลสก็อยู่ในหัวใจของเรา มันก็จะไปสู่หลักความเป็นจริง
 ของกิเลสที่มันผูกมัดกันอยู่ แล้วมันก็ว่าสิ่งนี้เป็นตัวตนของเรา เป็นความดำรงชีวิตของ
 เรา เป็นเราตลอดมาเวลา ด้วยพลังของภวานามยปัญญา ด้วยพลังงานของธรรม แยกแยะ
 สิ่งนี้ด้วยอำนาจของธรรม อกายกับจิตถึงแยกโดยอำนาจของภวานามยปัญญา อำนาจของ
 ธรรม แยกกลับออกไป ใจมันก็เข้าใจตามความเป็นจริง ใจดวงนี้ไม่ใช่ใจปุถุชนคนหนา
 ไปด้วยกิเลส

ใจดวงนี้เป็นอริยบุคคลชั้น ๒ ชั้น ๒ ด้วยไม่ใช่ชั้น ๑ ชั้น ๒ เพราะชั้น ๑ แยก
 ตัวตนออกไป แยกตัวตนกลับไปเห็นตามเป็นจริงอันหนึ่ง อันนี้แยกอกายกับจิตแยกออก
 จากกัน อกายนี้เป็นสิ่งที่เป็นภาระรุงรังที่วางไว้แล้ว จิตนี้ส่องใส ผ่องใสอย่างนั้น แล้วจะ
 ติดอยู่ตรงนี้ตลอด ติดอยู่ในความผ่องใส ถ้าพิจารณาด้วยความไม่รอบคอบ ถ้าเรา
 กำหนดจิตเข้ามา จิตมันจะแว้งแว้งตลอด เพราะจิตมันปล่อยากาย มันจะแว้งแว้งอยู่อย่างนั้น

แล้วถ้าเว็วว่างจนทำให้ผู้ที่ปฏิบัติเข้าใจว่าตรงนี้เป็นที่สิ้นกิเลสได้ ที่สิ้นกิเลสใจ..มันต้องว่างขนาดไหน ความว่างของใจ แล้วมันจับต้องใจไม่ได้ มันถึงต้องมีครูบาอาจารย์ สิ่งนี้เป็นความสุขอันหนึ่ง แต่ความสุขที่ว่ายังต้องเกิดในกามภพ สิ่งนี้เป็นความสุขอันหนึ่งแต่ความสุขนี้ยังต้องเวียนตายเวียนเกิด

แต่ทำไมกิเลสมันปกคลุมจิตไว้ จิตนี้ไหลไปไหน จิตนี้เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน สิ่งนี้เป็นที่ปฏิบัติที่สิ้นสุดแล้ว มันเว็วว่างขนาดนั้น มันถึงต้องทำความเข้าใจที่ละเอียดเข้ามา สิ่งที่เราจะละเอียดเข้ามาตรงนี้เป็นมหาสติ มหาปัญญา เข้ามาจับต้องอาการของใจ อาการที่เป็นละเอียด อาการขั้นอันละเอียดในหัวใจ มันยังมีอยู่ในหัวใจนั้น ถ้าพูดถึงจับต้องเรื่องของกายได้มันก็เป็นอสุภะ

เป็นอสุภะเพราะอะไร ในกายกับจิตนี้มันแยกออกจากกันแล้ว มันจะอสุภะได้อย่างไรอีกล่ะ เพราะอะไร เพราะจิตนี้มันข้องเกี่ยวกับกาย จิตนี้ยังอาศัยกายอันละเอียดนี้ มันออกหากินอยู่ กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต นี้ก็เหมือนกัน ความเห็นของกาย กายมันปล่อยางตามสภาวะของเขา ที่ไม่เป็นสภาวะอย่างหยาบ แต่สิ่งที่ละเอียด ที่จิตอาศัยสิ่งใดอยู่ ก็ยังอยู่ในหัวใจ อยู่ในร่างกายนี้

ในเมื่อจิตยังอยู่ในร่างกายนี้ มันก็อาศัยร่างกายนี้ แต่ร่างกายอย่างละเอียดนั้น ถ้าจับต้องสิ่งนี้ได้มันก็เป็นอสุภะ “อสุภัง-อสุภะ” อสุภังเพราะอะไร เพราะว่าความระลึก การพิจารณาอย่างที่แรก มันพิจารณาโดยความเป็นอนิจจัง เป็นไตรลักษณ์ พิจารณาเป็นไตรลักษณ์ พิจารณาโดยอันละเอียดคือสู่สภาพเดิมก็เป็นไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป แต่ไตรลักษณ์อันนี้ เป็นไตรลักษณ์อันละเอียดอยู่ภายใน มันจะละเอียดลึกซึ้ง มันเป็นอสุภะ อสุภัง ถ้าจับต้องได้จะเห็นอสุภะ

แล้วในตำรับตำรา อสุภะเป็นความสกปรกโสภณของใจ เราวิปัสสนา มันก็เห็นความเป็นสกปรก เห็นความสกปรกจนมันสงบตัวลงก็ได้ มันสงบตัวลงโดยที่มันไม่ขาด มันไม่ปล่อยาง วิปัสสนาเข้าไป จนถึงว่าบางครั้งต้องเห็นความเป็นสุภะ เห็นความสวยงามของร่างกายที่กิเลสที่ใจมันอาศัยสิ่งนั้นอยู่ มันเป็นสุภะ เพราะว่าถ้าเรารักษามันก็เป็นสุภะ ถ้าเราไม่รักษามันก็เป็นอสุภะ มันทำให้ใจนี้เคลิบเคลิ้มไปกับสิ่งนี้ เราถึงไม่มีความประมาทไป

ความประมาทของเราคือความไม่รอบคอบ ถ้าความไม่รอบคอบนี้ กิเลสมัน บิดเบือนได้ กิเลสมันจับใส่ บิดเบือนให้การประพฤติปฏิบัติเราให้หลงทางไปได้ นี่คือการต่อสู้ของกิเลส กิเลสมันต่อสู้กับการประพฤติปฏิบัตินะ กิเลสมันต่อสู้กับธรรม เราสร้างสมธรรมขึ้นมาเพื่อจะชำระกิเลส แต่กิเลสมันก็ทรงตัวของมันตลอด เพราะมันโดนทำลายมาตลอดคั้งขึ้นมา มันก็ต้องพลิกแพลงความต่อสู้

กิเลสของบุคคลใดเป็นกิเลสของบุคคลนั้น ใจของผู้ใดมีกิเลสในหัวใจแล้วมันเป็นของใจดวงนั้น

ใจดวงนั้นพยายามรักษาสงวนชีวิตของตัวเอง กิเลสรักษาสงวนชีวิตของตัวเอง ถ้ามันโดนทำลายมันจะตายเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป จากหลานตาย ลูกตาย พ่อตาย ปู่ตาย ปู่ของเขาอยู่ข้างในอีกชั้นหนึ่งที่เราต้องวิปัสสนาเข้าไป ย้อนกลับมาต่อสู้กัน ตั้งสติสัมปชัญญะ แล้วใคร่ครวญต่อสู้ วิปัสสนาฆ่าแล้วฆ่าเล่า

การวิปัสสนาฆ่า ฆ่าคือการต่อสู้ เหมือนนักมวยเขาต่อยกัน มี ๕ ยก ๑๕ ยกก็แล้วแต่ ถ้ามีกี่ยก ขณะที่เวลายังไม่จบสิ้น นั่นคือเวลาที่เราจะต่อสู้กันอยู่ ถ้าน็อกยกไหนได้มันก็จะน็อกยกนั้น ถ้าน็อกไม่ได้เห็นใหม่ กิเลสเหมือนกัน ในเมื่อเรายังไม่สามารถสมุจเฉตปหานกิเลสออกไปจากใจ กิเลสยังคงตัวอยู่ในหัวใจ

ในเมื่อธรรมเรามีกำลังเหนือกว่า มันต้องหลบหลีก มันจะหลบหลีกอยู่ในหัวใจนั้น อยู่ในมุมมืดของใจ อยู่ในมุมใดมุมหนึ่ง คอยหลบหลีกเพื่อดำรงชีวิตอยู่ แล้วถ้าเราไม่รอบคอบ เราทำของเราด้วยความผลุบผลับ ด้วยการประพฤติปฏิบัติ ด้วยกิเลสมันหาทางออก เราไม่รอบคอบ มันจะเป็นอย่างนั้น มันจะทำให้เราเฉื่อยชา ไม่มีความวิริยะอุสาหะ

สิ่งที่กิเลสขุบขอบตัวลง เพราะโดนอำนาจของธรรม เราต้องมีความเพียรมากเข้าไป แล้วพยายามเข้าไปถึงตรงนั้น แล้วพยายามวิปัสสนาฆ่าเข้าไปให้ลึกเข้าไปเรื่อย ลึกเข้าไปเรื่อย จนกว่าใจนี้จะเห็นโทษตามความเป็นจริง แล้วมันจะปล่อยวางตามความเป็นจริง ถ้ามันยังไม่ปล่อยวางตามความเป็นจริง ความเพียรสมุจเฉตปหานของใจยังไม่เกิด เนี่ย ฆ่าเข้าไป ฆ่าเข้าไป ความฆ่าเข้าไปคือ เวลาของการต่อสู้ของนักมวยเขายังอยู่ เวลาการต่อสู้ของกิเลสกับธรรมยังอยู่ในหัวใจของเรา

แล้วมันลึกลับนะ เราบิดเบือนมาอาหารมา เราจะขบขันอยู่ก็แล้วแต่ มันเป็นเรื่อง เปลือกๆ นะ มันเป็นเรื่องอาการของใจที่เป็นกิจวัตรประจำวันที่ต้องทำไป การก้าวเดิน ไป มันก็เป็นการก้าวเดินไปโดยอัตโนมัติ แต่หัวใจมันจะหม่นอยู่กับการต่อสู้ภายใน ถ้า ธรรมชาติมันจะเป็นแบบนี้ ใจนี้จะต่อกับความรู้สึก ความเข้าใจของใจ มันจะต่อสู้กัน มันจะแยกแยะสิ่งต่างๆ ที่ว่าเกิดดับในหัวใจ แยกแยะไปว่าสิ่งนี้คืออะไร การใคร่ครวญไป ปัญญา มันจะหม่นตลอด สิ่งที่หม่นตลอดหม่นวนอยู่ภายใน

จากที่ปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานขึ้นมา จากทรงตัวอยู่ได้ แล้วมันปฏิบัติจนเห็นขนาด ว่า การใช้ชีวิตเป็นสัญชาตญาณ การก้าวเดินไปนี้เป็นสัญชาตญาณของชีวิตประจำวัน แต่ ปัญญาภายในหม่นไป ความละเอียดเห็นใหม่ ความละเอียดระหว่างจิตภายในกับ ความรู้สึกภายนอก เนี่ยต่างกัน ความเห็นต่างกัน เกิดจากการประพจน์ปฏิบัติ มันละเอียด เข้าไป ซ่อนเข้าไป หม่นเข้าไปแล้วต่อสู้กับกิเลส วิปัสสนาซ้ำ การที่ว่าซ้ำ ซ้ำเพราะเหตุนี้ ใจ เหตุที่ว่าปล่อยวางชั่วคราว จากต่อสู้ไม่ได้เลย จากต่อสู้ขนาดไหนก็ล้มลุกคลุกคลาน เลย

ในขั้นตอนนี้ ในขั้นตอนนี้ของอสุภะ อสุภะมันไม่เป็นอสุภะไปได้เพราะสมาธิไม่ พอ พลังงานไม่พอมันไม่เป็นอสุภะไปได้ มันเป็นอสุภะมันเป็นความต่อสู้ของเรา มันเป็น ความปลุกอารมณ์ของใจ อาการของใจจะเกิดความรู้สึกไปกับเขา มันเลยรุนแรงขนาดนี้ กามราคะมันรุนแรงขนาดนี้เขียวหรือ รุนแรงกับความรู้สึกของเรา มันจุดกระชากใจไป ทั้งหมดนะ ไปตามความเห็นของเขา

ถ้าเรายังได้ก็เหนื่อย มีความเหนื่อย มีความอ่อนเพลีย หอบ ในการใช้ปัญญา มันจะหอบ เหนื่อย เพลียมาก แล้วตั้งสมาธิขึ้นมา พยายามซ้ำ พยายามสร้างสม พลังงานขึ้นมา ถ้าพลังงานขึ้นมา มันก็วิปัสสนาได้ ถ้าพลังงานของเราไม่ขึ้นมา มันก็ต้อง โคนดิ่งไปตามประธานาณาจของกามราคะ “กู่ตนเองพ้นจากบ่วงหลุมมูตรภูถอัน ใหญ่โต” การจะกู่ตัวเองพ้นจากอันนี้ อำนาจของใจ พลังงานของใจ เครื่องมือของใจ มัน ต้องต่อสู้กันอย่างมหาศาล

ความต่อสู้กันมหาศาล ถ้าเป็นความต่อสู้ ถ้าเราเห็นนะ ถ้าเราไม่เห็นไม่ใช่การ ต่อสู้ เป็นการบอบ เป็นการอ่อนนุ่มกับกิเลส ให้กิเลสจุกจุกลากไปตลอดเวลา นั้น

ไม่ใช่การต่อสู้ นี่เป็นการพ่ายแพ้กิเลส ในวงของการประพฤติปฏิบัติ ในวงของการวิปัสสนา ในวงของวิปัสสนานี้เป็นส่วนหนึ่ง ในวงของกรรมฐานนี้เป็นส่วนหนึ่ง ในวงของการวิปัสสนานี้เราพ่ายแพ้เราสู้เขาไม่ได้

ถ้าเราสู้ไป จากแพ้มันจะแพ้มากไป แพ้จนจะไม่มีกำลัง ถ้าเราเข้าใจ เราจะปล่อยวางสิ่งนี้ แล้วกลับมาทำความสงบของใจ นั่นละทำความสงบของใจ คำบริกรรมถึงเป็นความจำเป็นตั้งแต่เริ่มต้นจนที่สุดของการประพฤติปฏิบัติ คำบริกรรมนี้สำคัญตลอดไป ในการประพฤติปฏิบัติ เราคิดว่าเริ่มต้น เราละทิ้งคำบริกรรมให้มีความชำนาญ เราต่อไป เราจะชำนาญตลอดไป ความชำนาญเป็นความชำนาญของเรา แต่ในเมื่อกิเลสมีอำนาจ อำนาจของกิเลสกับความชำนาญต่างกัน

อำนาจของกิเลสมันทำให้ฟันเฟือง ทำให้เราไม่มีกำลังพอ จนต้องเหมือนกับคนประพฤติปฏิบัติใหม่เลย กำหนดคำบริกรรม พุทโธ พุทโธ ต้องย่ำๆ พุทโธ เพื่อจะดึงความรู้สึกทั้งหมดกลับมาตรงนี้ไง ไม่อย่างนั้นกิเลสมันดึงสิ่งนี้ไปในการรู้สึกของเขา มันดึงความรู้สึกของเราออกไปทั้งหมดเลย หมุนเวียนไปในวังวนของเขา แล้วเราก็เดินตามไปในวังวนของเขา มันก็เหมือนกับปุถุชนที่เขาคิดกันไปตามธรรมชาติของเขา เขาคิดตามอารมณ์โลกไปวันหนึ่งๆ มันเวียนไปตามกระแสของเขา อันนี้ก็เหมือนกัน มันเวียนไปตามกระแสของกิเลสที่มันจุกระชากลากไป นี่คือการต่อสู้

การต่อสู้มันต้องย้อนกลับ ถ้ามีการต่อสู้ กับปุถุชนที่เขาคิดของเขา เขาไม่ได้มีการต่อสู้ เขาโดนกิเลสครอบงำ แล้วเขาทำตัวได้อำนาจของกิเลส แต่นี่เป็นการต่อสู้กับกิเลส เป็นนักมวยต่อสู้กับข้าศึก ธรรมกับกิเลสกำลังต่อสู้กัน ในหัวใจ แล้วหัวใจนี้จะเป็นผู้แพ้ หรือผู้ชนะ ถ้าเป็นผู้ชนะ เราจะต้องสร้างพลังงานของเรา แล้วต้องวิปัสสนาซ้ำเข้าไป ถ้าจะเป็นผู้แพ้ มันก็จะเป็นผู้แพ้อย่างนั้น ผู้แพ้คือว่ากิเลสมันจะมีอำนาจเหนือเราไป ถ้าใจเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะนี้ มันอยู่ที่เราตั้งสติ เป็นมหาสติ มหาปัญญา

สิ่งที่เป็นมหาสติ มหาปัญญา มันละเอียดอ่อน มันมีความลึกซึ่งรอบคอบในหัวใจ เราสะสมสิ่งนี้ขึ้นมา ย้อนกลับ ย้อนกลับตลอด วิปัสสนาเข้าไป ล้มลุกคลุกคลานขนาดไหนก็ทำ จะพ่ายแพ้ขนาดไหนก็ทำ ทำจนกว่ามันจะเริ่มยันกันได้ เริ่มมีอำนาจพอกัน ยันกัน จนเราทำงานชำนาญมากขึ้น ความแพ้นั้นเป็นการสั่งสอนเราโดยธรรมชาติ เราแพ้

ขึ้นมา เราก็ผูกใจเจ็บกับความพ่ายแพ้อันนี้ สักวันหนึ่งเราต้องชนะสิ่งนี้ได้ สักวันหนึ่งเราต้องต่อสู้ได้ แล้วเราใช้กาลเวลาของเรา

ผู้ที่ปฏิบัติง่าย ผู้ที่ปฏิบัติยาก อยู่ที่ตรงนี้ ถ้าผู้ที่ปฏิบัติง่ายจะเข้าใจตามความจริง ผู้ที่หลงไป ครูบาอาจารย์หลงไป ทำความเพียรของเราตลอดเวลา ทำความเพียรของครูบาอาจารย์ตลอดเวลา สะสมพลังงานของใจเข้ามา จนครูบาอาจารย์องค์ที่เหนือกว่ามาชี้ชี้ถึงว่าเข้าไปตรงนี้ ตรงกามราคะนี้ ตรงหัวใจนี้ มันจะปล่อยวาง ย้อนกลับมา จี๊บูบมันจะขาดทันทีเลย เพราะอะไร เพราะพลังงานสะสมมาเต็มที่แล้ว แต่พลังงานของเรา เราได้เต้าขึ้น ไปด้วยสุขขวิปีสสโก ด้วยปัญญาความคิด เทวิชโซ เทวิชโซต้องใช้พลังงานของสัมมาสมาธิ แล้วพิจารณาอสุกะ อสุกัถ์เท่านั้น

ถ้าใช้ปัญญาสุขขวิปีสสโกนี้จะใช้ปัญญาแยกแยะต่างๆ ออกไป ใช้ปัญญาใคร่ครวญเข้าไป จนกว่าถึงที่สุดแล้วต้องขาดออก อำนาจของกรรมเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง แต่อำนาจของกรรมนี้ไม่มีขนิมมาปฏิบัติตามสมควรกับความเป็นจริง ตามเป็นจริงของกรรม มักโค ทางอันเอกยังเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะเราเป็นผู้หัด เป็นผู้ก้าวเดินจากที่ต่ำขึ้นที่สูง คนที่เดินจากที่ต่ำขึ้นที่สูงจะไม่มีอำนาจในการใคร่ครวญ เราเดินที่สูง เราขึ้นไปสูงขึ้น ไปเรื่อย สูงไปเรื่อย จนมีความผิดพลาด มีการพ่ายแพ้สิ่งต่างๆ พ่ายแพ้กับกิเลสที่มันมีอำนาจเหนือกว่า เป็นอย่างนั้นจริงๆ นะ

พ่ายแพ้กิเลส เหมือนกับเราต้องถอยร่นมาเลย แล้วเราต่อสู้ใหม่ การพ่ายแพ้ต่อกิเลสก็เคยพ่ายแพ้กับกิเลส กำลังของเราไม่พอก็เป็นกำลังของเราไม่พอ พยายามสะสมขึ้นมา จนมีขนิมมาปฏิบัติตามความเป็นจริง ขาดออกไปจากใจ ชั้นอันละเอียดในหัวใจจะขาดออกไป ครี้นออกไปจากใจนะ

โลกธาตุนี้ไหว ไหวเพราะไม่เกิดในกามภพ จิตนี้จะไม่เกิดในกามภพ จิตนี้จะเป็นตัวจิตอิสระของมัน มันไม่ใช่ขันธ มันเป็นตัวอิสระของมัน แต่มันอิสระในวิหขยาปจฺจยา สงฺขารา มันเป็นปฏิจสมุปบาท มันไม่ใช่ขันธอีกแล้ว

จากที่ว่าขันธเป็นกอง มันเป็นเรื่องที่หายๆ แต่สิ่งที่เป็นปัจจยาการมันเป็นสิ่งเดียวกัน มันเป็นความนึกคิดเดียวกัน คือมันเป็นอาหารสำเร็จรูป มันเป็นสำเร็จรูปมา

ตลอด มันเป็นตัวตอของจิต มันอ่อนกิน มันมีความคิดของมันในหัวใจได้ตลอดเวลา สิ่งนี้
มันเป็นอาการของมันอยู่ในหัวใจของมัน มันเป็นความลึกซึ้ง ถึงเป็นภวาสวะ

การเกิดการตายของภพชาติในวิภวาน เรามองว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญ ภพมนุษย์ ภพ
เทวดา ภพอินทร์ ภพพรหม นี่เป็นสิ่งสำคัญ แต่ทุกคนไม่เคยมองเรื่องของภพของใจเลย
เพราะใจมีภวาสวะ เพราะใจมีภพ อันนี้มันถึงเข้ากับสิ่งนั้นได้

เห็นไหม ไฟฟ้าบวก ลบ ประสานกันแล้วจะเป็นพลังงานของมันขึ้นมา อันนี้ก็
เหมือนกัน ในเมื่อมีภพในหัวใจนี้ มันถึงพาเกิดพาดตายเห็นไหม จะผู้ตัวเองต้องผู้ตรงนี้ !
จะผู้ตัวเองต้องผู้ที่ภวาสวะ ผู้ที่ภพของใจ ภพของใจเป็นภพอันสุดท้าย ภพอันสุดท้ายอยู่
ที่ตรงนี้ อยู่ในหัวใจนี้ สิ่งของมันละธาตุละชั้นร้อออกมาทั้งหมด แล้วมันเป็นใจล้วนๆ แล้ว
ถ้าเกิดอย่างนี้ แล้วเดวิดโซทำอะไรละ เดวิดโซก็วิปัสสนาส่งที่จับต้องสิ่งนี้ได้ มันเป็น
กายของจิต มันเป็นตัวตอของจิต มันเป็นกายอันละเอียด

กาย.. สิ่งทีละเอียดที่สุดในหัวใจ สิ่งนี้เป็นกาย กายนี้แปรสภาพใหม่ สิ่งทีพลิก
พลิกในหัวใจ มันจับต้องจิตได้ วิปัสสนา เดวิดโซพิจารณาทางกาย กายนี้มันเป็นกายของ
จิต มันเป็นกายทีละเอียดอ่อนลึกซึ้งมาก พลิกทีเดียว มันเป็นญาณ ญาณหยั่งรู้ทีจะรู้เข้าไป
วิปัสสนาส่งนี้เข้าไป จับต้องสิ่งนี้ แต่ถ้าใช้ปัญญาทีใครครวญหมุนเวียนออกไป จับต้อง
ได้แล้วหมุนออกข้างนอก ไปหาข้างนอก เหมือนกับเทียบเคียง หาขั้นมาเทียบเคียงเง
ถ้าจับต้องได้ สุขวิปัสสนาจะหาสิ่งนี้จับต้อง หาสิ่งนี้มาเป็นสิ่งทีเทียบเคียง จะใช้ปัญญา

สิ่งทีใช้ปัญญานี้มันเป็นสิ่งเทียบ ถ้าเป็นปัญญาภาวนามยปัญญาอย่างหยาบ สิ่งที
เป็นปัญญาอย่างหยาบ จะเข้าไปชำระสิ่งนี้ไม่ได้ สิ่งนี้มันละเอียดอ่อนลึกซึ้งอยู่ในหัวใจ
แล้ว เป็นหัวใจด้วย เป็นตัวใจด้วย เป็นตัวภวาสวะด้วย ฉะนั้นมันต้องย้อนกลับเข้ามาถึง
จุดของมัน จุดทีเป็นตัวภวาสวะ จุดทีเป็นตัวภพ จุดทีตัวจะผู้ตัวนี้ ถ้าผู้ตัวนี้ได้ ผู้ตนเองได้
ผู้ตัวเองได้ก็ผู้ตัวสิ่งนี้ พลิกสิ่งนี้ออกไป มันจะย้อนกลับเข้ามา ละเอียดเข้ามา เป็นปัญญา
ญาณ ย้อนกลับเข้ามาแล้วพลิกสิ่งนี้ จบสิ้นกับกระบวนการประพฤติปฏิบัติ รู้ขึ้นมาจาก
หัวใจ

หัวใจจะเข้าใจตามหลักสัจจะความจริงว่า งานของเราได้จบสิ้นกระบวนการ จบ
สิ้นเพราะไม่มีสิ่งใดสืบต่อ ใจดวงนี้จะสะอาดบริสุทธิ์ผูกผ่องอยู่ในหัวใจของผู้ปฏิบัตินั้น

นี่กู่ตัวเองสำเร็จตามความปรารถนาของการประพฤติปฏิบัติ ตามความปรารถนาของอำนาจของใจ อำนาจของใจคืออำนาจของมรรค อำนาจของการประกอบสัมมาอาชีวะ มรรคอย่างหยาบๆ ที่ว่าสังคมาชาวพุทธเราคุยกัน สัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพชอบ การเลี้ยงทำงานชอบ งานอย่างโลกนี้ใครๆ ก็ทำแทนกันได้

งานของโลก งานของโลกเป็นงานการประกอบสัมมาอาชีวะอย่างที่ว่านั้น การประกอบสัมมาอาชีวะนี้เป็นงานของโลก ใครเกิดมาก็ต้องทำ ทุกคนต้องมีอาชีพ ทุกคนต้องมีหน้าที่การงานของตัวเอง แม้แต่ผู้ประพฤติปฏิบัติยังต้องมีเลี้ยงชีพด้วยปลื้มแข่ง ยังต้องดำรงชีวิต “หยอดน้ำมันเกวียนให้มีการหมุนเคลื่อนไป” ให้ชีวิตนี้เคลื่อนออกไป เพื่อการประพฤติปฏิบัติ นี่คือนานของโลกเขา

งานของธรรม การกู่ตัวเองพ้นออกจากภวาสวะ พ้นออกจากภพที่จะไปสืบทอดกับภพต่างๆ ภพนี้มีตัวตน ถึงไปตกสภาวะไหน ก็เหมือนกับเมล็ดพืช ถ้ายังมีเชื้ออยู่ในเมล็ดพืชนั้น ตกที่ไหนก็งอกที่นั่น ตกที่ไหนมันก็จะเจริญงอกออกมาเป็นต้นเป็นลำต้นขึ้นมา อันนี้ก็เหมือนกัน ภวาสวะของใจ ใจนี้ตกในภพไหนมันก็จะเกิดสภาวะเกิดภพนั้นอีก แต่มันจะไม่เกิดอีกเลยในเมื่อเราสามารถกู่ตัวเองได้ พ้นออกไปจากกิเลสโดยธรรมชาติของการประพฤติปฏิบัติ นี่คือความสมบูรณ์พูนผล

ความสมบูรณ์ของกาลเห็นไหม เราหาขึ้นมาในหัวใจ เราสร้างสมใจขึ้นมา ใจของเรา เราสร้างสมขึ้นมาจนเป็นธรรม เป็นธรรม เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เป็นธรรมนะ เป็นอริยบุคคล เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป จนถึงที่สุดแล้วเป็นธรรมล้วนๆ ในหัวใจ เป็นธรรมล้วนๆ ในใจ ใจนั้นประเสริฐ ประเสริฐเพราะกู่ตัวเองสำเร็จ เอวัง